ՔՍԱՆԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվան 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկով.
Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ճիշտ որոշեցէք ազդեցութիւնները. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մխիթարեանների յօբելեանը. Ռուսաց թատրօն. Նամակ Ախալքալաքից. Նամակ Շուշուց. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Գիւղատնտեսական ցուցահանդէս Հալլէում։

ՃԻՇՏ ՈՐՈՇԵՑԷՔ ԱԶԴԵՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

Մի քանի օր սրանից առաջ, յունիսի 15 և 16-ին, Բագւում տեղի ունեցաւ մի խորհրդակցութիւն նաւթային արդիւնագործութեան ներկայ վիճակի մասին։ Այդ խորհրդակցութիւնը կայացաւ ֆինանսների մինիստրութեան կողմից ուղարկված պաշտօնեայ Ս. Գուլիշամբարովի մասնակցութեամբ, որին յանձնված է պարզել նաւթային արդիւնագործութեան հերթական, անյետաձգելի կարիքները։ Խորհրդակցութիւնը մատնացոյց եղաւ մի քանի կարիքների վրա, որոնց միջոցով նա յոյս ունի բարւոքել արդիւնագործութեան ներկայ ծանր վիճակը և ապահովել նաւթային արդիւնաբերութեան հետ կապ ունեցող ձեռնարկութիւնները։

Շատ ուրախալի է, որ մինիստրութիւնը յատուկ պաշտօնեայ է ուղարկել տեղն ուսումնասիրելու վտանգի ենթարկված արդիւնագործութեան պատճառները. շատ գովելի է, որ ուղարկված պաշտօնեան դիմել է տեղական մասնագէտների խորհրդակցութեան, սակայն այդ բոլորը փոքր ինչ ուշ է կատարվում և չէ կազմակերպված այն լըրջութեամբ, որին արժանի է նաւթարդիւնաբերութեան նման մի խոշոր տնտեսական գործ։

Որպէս զի մի խորհրդակցութիւն կարող լինի հեղինակաւոր և ծանրակշիռ կարծիք յայտնելու, անհրաժեշտ է, որ նախօրօք պատրաստված և ժողովված լինէին բաւականաչափ նիւթեր հիմնաւոր եզրակացութիւններ անելու համար։ Այլապէս խորհրդակցութեան արդիւնքները կը լինեն միայն յանպատրաստից յայտնած մի քանի դատողութիւններ և կարծիքներ։

Բագւի շրջանի տնտեսական ճգնաժամը հետեւանք է մի շարք ազդեցութիւնների, որոնց բնաւորութիւնը ճիշտ կերպով մինչև այժմ չէ որոշված։ Իսկ այդ հանգամանքը հիմնական նշանակութիւն ունի, երբ դուք ցանկանում էք միջոցներ առաջարկել աննպաստ պայմանների ոյժը թուլացնելու համար։

Մեզ ասում են, օրինակ, որ եթէ Անդրկովկասեան երկաթուղին կարողանար մեծ քանակութեամբ նաւթ տեղափոխել Բագուից դէպի Բաթում, այն ժամանակ նաւթը հեշտութեամբ կարտահանվէր դէպի Եւրոպայի վաճառանոցները, որտեղ նաւթը ներկայում լաւ գին ունի։ Դա ճիշդ դատողութիւն է։ Սակայն միթէ ձեզ յայտնի չէ, որ նաւթը ներկայումս բարձր գին չունի նաև Բաթումի շուկայում, որը անմիջապէս կապված է ծովային հաղորդակցութեամբ Եւրոպայի հետ։

Մեզ ասում են, որ նաւթի գինը իջել է այն պատճառով, որ խոշոր նաւթագործները միմեանց հետ դաշնակցութիւն են կապել իջեցնելու գները։ Սակայն չը պէտք է մոռանալ, որ մի կէս տարի առաջ, երբ նաւթի գները չափազանց բարձր էին, այն ժամանակն էլ այդ հանգամանքն էր համարվում ազգաբնակութեան շահերին վնասող մի երեւոյթ և նրա պատճառ համարվում էին դարձեալ խոշոր նաւթագործները։ Ի հարկէ, կարելի էր ենթադրել, որ նաւթային շուկան այժմեանից իսկ արդէն դարձել է մի քանի ուժեղների սեփականութիւն, սակայն բազմաթիւ փաստեր ցոյց են տալիս, որ խոշոր նաւթագործներն էլ զգալի կերպով վնասվում են և նրանք էլ միջոցներ են որոնում ներկայ տագնապից անվտանգ դուրս պըրծնելու։

Մենք այս օրինակները առաջ բերինք ցոյց տալու համար, որ նաւթային արդիւնագործութեան վրա ազդող պայմանները կարօտ են աւելի լուրջ ուսումնասիրութեան և չէ կարելի մի խոշոր արդիւնագործութեան վիճակին վերաբերվել այնքան թեթև, ինչպէս այդ արված է մինչև այժմ։

Ճիշդ որոշեցէք արդիւնագործութեան վրա ներգործող ազդեցութիւնները, որպէս զի կարողանաք խելացի և նպատակայարմար միջոցներ առաջարկել խոչընդոտներն ու արգելքները հեռացնելու և արդիւնագործութիւնը կանոնաւոր զարգացման շաւղի վրա դնելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԻ ՅՕԲԵԼԵԱՆԸ

(Նամակ Խմբագրութեան)

—

Երկու ամսից յետոյ Մխիթարեան միաբանութիւնը տօնելու է իր գոյութեան 200-ամեակը։ Մի համեստ յայտարարութեամբ այդ միաբանութիւնը դիմել է հայերին, որ նրանք նիւթապէս օգնեն այդ օրը պատշաճաւոր կերպով տօնելու, յաւերժացնելով այդ տօնը նորանոր հրատարակութիւններով։ Մխիթարեանները չը դիմեցին ազգայիններին, որպէս զի իրանց վանքի գանձարանը լցնեն, ինչպէս անում է մշտապէս ազգին շատ թանգ նստած եւ քիչ օգուտ տուող Էջմիածինը, եւ ոչ էլ խնձոյքներ ու ճաշեր տալու համար։

Ոչ, նրանց նպատակն էր, օգտվելով առիթից, ազգին տալ այնպիսի մեծ աշխատութիւններ, որոնք, նիւթական միջոց չը լինելու պատճառով, մնում են անտիպ։ Դրանք այն գրքերից են, որոնց հրատարակութիւնը պատիւ է բերում թէ վանքին եւ թէ ազգին, որը այդ հիմնարկութեան շատ բանով պարտական է։

Մեր նպատակը չէ այստեղ կանգ առնել Մխիթարեանների գրականական գործունէութեան վրա. այդ անում է եւ կանի մեր տաղանդաւոր գրող Լէօն։ Մեզ միայն հետաքրքիր է, թէ ինչպէս ենք մենք գնահատում եւ կատարում մեր պարտքը դէպի այդ հիմնարկութիւնը, օրինակ, ինչպէս արձագանք գտաւ մեր հասարակութեան մէջ այդ հրաւէրը։ Դա լաւ չափ կը լինի մեզ համար։

Մխիթարեան միաբանութիւնը այն տեսակ մուրացիկ վանքերից եւ հաստատութիւններից չէ, որ մշտապէս ձանձրացնէ իր դիմումներով եւ եթէ այս անգամ դիմել է՝ այդ էլ լոկ իր օգտի համար չէ։ Եւ եթէ հասարակութիւնը քիչ թէ շատ ինքնաճանաչ լինէր եւ գնահատէր Մխիթարեանների գործունէութիւնը, նա պիտի չը խնայէր իր առատ նուիրատուութիւնները այս առիթով։

Բայց եկէք տեսէք, որ ոչ թէ այդ տեսակ մի բան չէ արված, այլ վանքի յայտարարութեանը իբր պատասխան եղել է մի ողորմելի գումար, որը արձանագրել այստեղ ամաչում ենք։ Ինչով բացատրել այդ անուշադրութիւնը ազգիս կողմից դէպի վաստակաւոր միաբանութիւնը։

Պատասխանը թող տան նրանք, որոնք եկեղեցիներ վերանորոգելու համար տասնեակ հազարներ չեն խնայում, թատրօններ շինելու համար միլիօն չեն խնայում, իսկ գրքեր հրատարակելու համար տալիս են 500 ֆրանկ։ Միթէ գրքեր հրատարակելը առաջինների չափ կարեւոր չէ։

Մենք չենք խօսում այն փողատէրերի մասին, որոնք ոչ մի կոպէկ չեն տուել Մխիթարեաններին։

Ղուբա. Ե. Կարա-Մուրզա

ՌՈՒՍԱՑ ԹԱՏՐՈՆ

—

Շաբաթ, յունիսի 16-ին եւ կիրակի, յունիսի 17-ին, Թիֆլիսի արքունական թատրօնում Պրավդինի դերասանական խումբը ներկայացրեց Գնեդիչի «Տասներկուերորդ տարին» (Въ двѣнадцатомъ году) եւ Օստրովսկու «Փոթորիկ» (Гроза) պիէսները։

Առաջին պիէսում հանդէս է բերված մի պատկեր այն պատերազմի շրջանից, որ ունեցան ռուսները Նապոլէօն Բօնապարտի հետ։ Ծերունի կալուածատէր Ապտուչով (Պրավդին), որը հայրենասէր մարդ է եւ երիտասարդ ժամանակ մասնակցել է նշանաւոր Սուվորովի արշաւանքներում, վճռում է օգնել իրանց բանակին՝ ինչով կարող է. նա տալիս է իր կալուածքից խոտ զօրքի ձիերի համար եւ կրակ է տալիս իր կալուածքի շինութիւնները, որպէս զի ֆրանսիական զօրքերը անկարող լինեն պատսպարան գտնել եւ մեռնեն ձիւների մէջ։ Նրա ընտանիքի միւս անդամները փախչում են ուրիշ տեղ՝ ապահով մնալու համար։ Ծերունին հաւատարիմ է մնում իր որոշումներին եւ սպանվում է ֆրանսիական զինւորի հարուածից։ Պրավդինը ներկայացրեց ծերունու դերը կենդանի կերպով։ Ծերունու հակատիպն է Բուխալով անունով մի բարձրաստիճան խոշոր կալուածատէր, որը մտածում է միայն ճոխ եւ շքեղ ապրելու մասին։ Պազարին այդ տիպի մէջ ցոյց տուեց մեղկացած, թուլացած, կամքը կորցրած եւ միայն քմահաճոյքներով ապրող մի թուլամորթ ազնուականի, որը աշխատում է իր կեանքի վերջին օրերը անհոգ անցկացնել եւ երեւակայում է, թէ նա իր կալուածքում վերստեղծել է հռոմէական եւ յունական աշխարհների մի անկիւն։ Պիէսի մէջ մըտցրած է եւ մի սիրային վէպ, որի հերոսներն

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՀԱԼԼԷՈՒՄ

(Նամակ Գերմանիայից)

I

Ահա ամբողջ մի շաբաթ է, որ Հալլէ համալսարանական քաղաքը մի առանձին եւ արտասովոր կենդանութիւն է ստացել։ Գերմանական գիւղատնտեսական ընկերութիւնը ահա մօտ 15 տարի է «Շրջիկ ցուցահանդէսներ» է կազմում տարէնը մի անգամ գերմանական կայսրութեան զանազան քաղաքներում։ Այս անգամ Հալլէին էր վիճակվել դէպի ինքը քաշել գերմանական կայսրութեան ամեն անկիւններից հարիւր հազարաւոր այցելուների, որոնք շտապել էին գերմանական գիւղատնտեսութեան առաջադիմութեանը մօտիկուց ծանօթանալու։ Ցուցահանդէսը բացվեց ամսիս 13-ին եւ տեւեց 6 օր, մինչեւ 18-ը։

Կայսրը իբրեւ ներկայացուցիչ ուղարկել էր իր կողմից Պրուսիայի պրինց Ֆրիդրիխ-Հայնրիհին։ Ընդունելութիւնը որովհետեւ պաշտօնական չէր, այդ պատճառով երկաթուղու կայարանում պրինցին դիմաւորել—գնացել էին միայն քաղաքագլուխը եւ մի քանի պաշտօնական ու ոչ-պաշտօնական անձնաւորութիւններ։ Փողոցներում խմբված փոքրաթիւ հասարակութիւնը պրինցին ընդունեց «hoch» բացականչութիւններով։ Ամսիս 13-ին, ուղիղ ժամը 12-ին, գիւղատնտեսական ընկերութեան նախագահ իշխ. Ստօլբերգը, բանալով ցուցահանդէսը, ողջունում է պրինց Ֆրիդրիհ-Հայնրիհին ու բոլոր ներկայ եղողներին, առանձնապէս ուրախութիւն յայտնելով, որ ցուցահանդէսը այսպիսի խուռն բազմութեան ներկայութեամբ է բացվում։ Ընկերութեան հովանաւորը, կայսրը, արդէն ճանաչել է գիւղատնտեսական ընկերութեան բազմարդիւն աշխատանքը եւ տուած արգասիքները, եւ ի նշան իր առանձին հոգածութեան եւ խնամքի՝ ուղարկում է իր ներկայացուցիչ նորին արքայական բարձրութիւն պրինց Հայնրիհին։ «Հաւատարիմ եւ ամուր մնալ կայսրին եւ պետութեան լաւ եւ ծանր ժամանակներում» բացականչելով, երրակի «hoch» է ասում կայսրի համար։

Աւելորդ չենք համարում մի քանի խօսքեր բերել պրինց Հայնրիհի եւ երկրագործութեան մինիստրի ճառերից, ցոյց տալու, թէ որպիսի խնամքի ու խնական հոգսի առարկայ է դառել գիւղատնտեսական գործը Գերմանիայում։ «Եթէ ես այս րօպէիս կայսրի առաջարկութեամբ ձեր մէջ եմ գտնվում,—այսպէս է սկսում պրինցը—առանձին պատիւ է ինձ համար ձերդ պայծառափայլութեան եւ ձեզ, պարոններ, յայտնելու, որ նորին մեծութիւնը իր ամենաողորմած բարեհաճութիւնը կատարելապէս նուիրել է գերմանական գիւղատնտեսութեան, եւ ընկերութեան ջանքերին ի սրտէ աջողութիւն է ցանկանում»։

«Կեցցէ» բացականչութիւններ հնչվում են իբրեւ պատասխան երիտասարդ պրինցի խօսքերին։ Այնուհետեւ խօսում է գիւղատնտեսութեան, կամ ինչպէս մեզ մօտ ասում են, երկրագործութեան մինիստր Պօդբելսկին։

Չը պիտի մոռանալ, որ գիւղատնտեսական ընկերութիւնը եւ գերմանական գիւղատնտեսութիւնն ընդհանրապէս պիտի յենվեն ինքնօգնութեան եւ ինքնուրոյն արդիւնաբերութեան վրա։ Որ այդ նպատակին կարելի է հասնել, այդ ցոյց է տալիս ներկայ ցուցահանդէսը, Սաքսոնիայի շրջանն ի նկատի առնելով մասնաւորապէս եւ գերմանական գիւղատնտեսութիւնն ընդհանրապէս։ Ուրախալի է տեսնել, թէ ինչպէս ջանքեր է գործ դնում ընկերութիւնը առաջադիմելու նոր եւ զգալի քայլեր անելու գիւղատնտեսութեան բոլոր ճիւղերում։ Ցանկալի է մանաւանդ, որ ցուցահանդէսների միջոցով պահանջ զգացվի գաւառը եւ քաղաքը զուգընթաց, ձեռք ձեռքի տուած առաջ գնալու եւ բարգաւաճելու։

Պիտի համոզվել, որ գիւղատնտեսութիւնը, առեւտուրը եւ արդիւնաբերութիւնը միասին ձեռք ձեռքի տուած գործեն հայրենիքի բարգաւաճման եւ բոլոր դասակարգերի առաջադիմութեան համար։

Այս բոլորը, ի հարկէ, գեղեցիկ խօսքեր են, մանաւանդ առաւել գեղեցիկ են հնչում մի մինիստրի բերանից այսպիսի հանդիսաւոր ժամանակներում եւ հանգամանքներում։ Սովորութիւն է, ի հարկէ, բարձր պաշտօնեաների ամեն մի քայլը եւ հրամանը հայրական խնամքով եւ հայրենիքի բարգաւաճմամբ բացատրել։ Թիւրքիայի եւ նրա նըման պետութիւնների բարձրագոյն պաշտօնեաներն էլ են իրանց պետերի հայրական խընամքին առհաւատչեայ կարգադրութիւններ անում, ոսկեզօծ բառերով զարդարված ճառեր արտասանում եւ այդ բոլորը ի բարգաւաճումն եւ ի բարելաւումն իրանց հայրենիքի, ազգի ու ժողովրդի։ Իսկ թէ այդ խեղճ «ծրագիրներով», «բարենորոգումներով» հարստահարված ժողովուրդը ինչ չափով բարգաւաճում է քաղաքակրթութեան ասպարէզում, այդ ցոյց են տալիս փառաւոր փաստերը եւ ներկայի տխուր իրականութիւնը...

Սակայն գերմանական երիտասարդ պրինցի ու մինիստրի խնամքերն անշուշտ չը պէտք է սխալմամբ շփոթել իրանց բարեկամ պետութեան նոյնանման պաշտօնեաների խօսքերի հետ։ Թէ որքան իրաւունք ունեն հպարտանալու իրանց գիւղատնտեսութեան առաջադիմութեան հսկայական քայլերով եւ լիայոյս նայելու փառաւոր ապագային՝ դրան պարզ ապացոյց է ներկայ ցուցահանդէսը։

Նախ քան ցուցահանդէսի առանձին բաժանմունքների մասին խօսելը, հարկ ենք համա-

են մի սպայ (Վասիլեվ) եւ մի օրիորդ (Եարլօչկինա)։

Պիէսը ունի բեմական արժանաւորութիւններ, բայց չէ տալիս հոգեբանական եւ մեծ դրամատիկական բաւականութիւն։

Օստրովսկու «Փոթորիկ» կոմեդիայում Կատարինէի դերը կատարում էր դերասանուհի Պօլեակօվա։ Նա ուժեղ տպաւորութիւն գործեց միայն չորրորդ գործողութեան վերջում եւ մասամբ հինգերորդում։ Պօլեակօվա խաղում է զգացված, բայց նա ուտում է բառերը, յաճախ դիմում է դեկլամացիայի, ցածացնում է ձայնը այնքան, որ չէ լսվում խօսածը։ Գեղեցիկ էին կամքից զուրկ խեղճ վաճառական Տիխօնի դերում Պրավդին, հին տիպի վաճառական վայրենաբարոյ Դիկօյի դերում Պարամօնով, Վարվարայի դերում Տօրչանինօվա եւ նրա սիրահար Կուդրեաշի դերում Պադարին։

Օստրովսկու պիէսը արդէն հնացած է, բայց, շնորհիւ իր մէջ պարունակող կենսական պատկերների եւ տաղանդաւոր մշակութեան, այժմ էլ չարժում է հանդիսականի մէջ հետաքրքրութիւն։

Թիֆլիսը Կատերինայի դերում տեսել է այնպիսի առաջնակարգ կատարողների, ինչպէս է նշանաւոր ռուս դերասանուհի Երմօլօվա։

Ք.

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

—

Յունիսի 16-ին

Ինչպէս հեռագրել էի, յունիսի 14-ին Վաչիան գիւղը մի նոր, սոսկալի աղէտի ենթարկվեց, այն է՝ կարկտախառն անձրեւի հեղեղի, որը սրբեց տարաւ չատ գիւղական տները իրանց միջի եղած-չեղածով եւ հարիւրաւոր քաղցած, թշուառ կանանց ու երեխաներին թողեց բաց երկնքի տակ, անողոք ճակատագրի կամքին։ Վաչիան գիւղը շինված է մի փոքրիկ սարի ստորոտում. այդ սարից մի փոքրիկ հեղեղատի հետք էր գալիս, գիւղի միջովն անցնում։ Այդ ճակատագրական օրը, ցերեկվայ ժամը մօտ 1—2-ին, երբ կարկտախառն յորդ անձրեւը նոր էր սկսվել գիւղում, գիւղացիները նկատում են, որ այդ հեղեղատի տեղով առասպելական, հրէշաւոր մի սեւ վիշապ է ուժգին գալարումներով, լավայի նման, գիւղի վրա գալիս՝ հետը բերելով կարկուտի, ղիժի (մանր քարերի) եւ մեծ քարերի ահագին զանգուածներ։ Գիւղացիք իսկոյն սկսում են ազատել կանանց ու երեխաներին։ Շատ գիւղացիներ այդ ազատարար գործունէութեան ժամանակ հնարագիտութեան եւ քաջագործութեան մեծ օրինակներ են ցոյց տուել։ Վաչիանցի տղամարդու շնորհիւ է, որ այդ թշուառ գիւղը երկու զոհով պրծաւ, մէկը մի երկու տարեկան միամօր երեխայ, իսկ միւսը —ամբողջ գիւղի համար մի ազիզ հարս. գիւղացիները մինչեւ հիմա էլ ողբում են Գէվօ Ալէքսանի «նշանածի» աղետալի կորուստը, որը, նրանց ասելով, «մի գեղ արժէր»։ Այդ հարսն էլ ազատված է լինում, բայց յիշելով, որ սնդուկում՝ ծախած տանից գոյացած 10 րուբլին է մնացել, վերադառնում է՝ փողը ազատելու, բայց կուլ է գնում, անհետանում, թողնելով հինգ որբուկներին եւ խեղճ ու կրակ ամուսնուն։ Եթէ աղէտը գիշերը պատահած լինէր կամ մանաւանդ վաչիանցի երիտասարդների ցոյց տուած գովելի անձնուիրութիւնը եւ հերոսութիւնը չը լինէր, հարիւրաւոր զոհեր կարող էին լինել. չատ տների կանանց եւ երեխաներին երթիկներից կամ առաստաղի մօտ բացած ծակերից են թոկերով հանել։

Հեղեղը տարրերքային ուժով քշում, տանում, գետնի հետ է հաւասարեցնում մօտ երեսուն տուն. նոյնքան տներ էլ կիսով չափ է քանդում ու ջրով, կարկտով լցնում. կան եւ այնպիսի տներ, որոնց շինութիւնները թէեւ կանգուն են մնացել, բայց նոյնպէս լցված են մինչեւ առիքը, մինչեւ հեռաւոր պուճախները ցեխախառն կարկուտով, ղիժով կամ ջրով։ Հէնց որ հեղեղը դադարում է, եւ գիւղի ճանապարհը կտրած լճի ծայրը մի փոքր իջնում է եւ կարելի է լինում քաղաքի հետ հաղորդակցութիւն հաստատել, վաչիանցիները երեկոյեան դէմ գիւղական ոճով մի սրտամորմոք, աղեկտուր նամակ են գրում հայերէն պ. գաւառապետին, որով բացատրելով իրանց վիճակը՝ օգնութիւն էին խնդրում։ Գաւառապետի օգնականը (գաւառապետը այդ ժամանակ Կարզախ գիւղումն էր)՝ կարծելով թէ գիւղացիները օգնութիւն են խնդրում՝ խեղդվողներին ազատելու համար՝ իսկոյն խնդրում է տեղական զօրքերի հրամանատարին, որ մի վաշտ զօրք ուղարկէ աղէտի տեղը՝ խեղդվողներին օգնութիւն հասցնելու համար, իսկ ինքը եւ քաղաքագլուխ պ. Ա. Գրիգորեան, երեկոյեան, համարեա մթնելու ժամանակ, ճանապարհվեցին աղէտի վայրը, ուր կարգադրութիւններ անելուց յետոյ՝ ժամը մօտ 10-ին դարձան քաղաք, վերադարձնելով նաեւ ճանապարհին պատահած զօրքը, քանի որ խեղդվողներ չը կային, իսկ պեղումները յետաձգվել էին։

Սալլիւմեան

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

—

Յունիսի 14-ին

Ամսիս 12-ին կայացաւ երաժշտապետ Կարա-Մուրզայի երկրորդ եւ վերջին համերգը։ Այս անգամ կօնցերտը չատ աջող անցաւ. մուտքը բաւարար էր։

«Ջմեռն անցաւ» դուէտի մէջ օր. Տէր-Սահակեան եւ օր. Տէր-Միքէլեան չնորհալի էին, իսկ «Զրօրհնեաց գիշերը», որտեղ աղջամները ժողովված երգում էին «Ցուրտը փչեց», մի այնպիսի հետաքրքրութիւն եւ ոգեւորութիւն պատճառեց հանդիսականներին, որ յարգելի երաժշտագէտին որոտալից ծափահարեցին եւ նուիրեցին մի չքեղ ծաղկեայ պսակ թարմ ծաղիկներից եւ թանաքաման...

Ջար լեզուները բամբասեցին պ. Կարա-Մուրզային եւ նա բաւականացաւ մեր քաղաքում միայն երկու կօնցէրտով...

Թեմական դպրոցի պատճառով երէկ առաջնորդի մօտ խառն ժողով գումարվեց, ի հարկէ ազգաներից։ Հարց եղաւ ինտրիգան աշակերտներին եւ խռովարար ուսուցիչներին հեռացնել... իսկ տեսչին...

Տարիներից ի վեր մեզ հետաքրքրող ամառային կլուբի հարցը վերջապէս իր լուծումն ստացաւ. չուտով պիտի քաղաքային այգում ձեռնարկվի չինութեան գործին։

Եղանակները կանօնաւորվել են մեզ մօտ. ահա մօտ մի ամիս է ինչ վերջացաւ քութէչ անողոք հիւանդութիւնը, որը երեխաներից բաւական զոհեր տարաւ...

Արցախեցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Մօսկվա, յունիսի 10-ին

«Մշակ» լրագրի 118-րդ համարում Լ. ստորագրութեամբ զետեղված է մի յօդուած Լազարեան ճեմարանի հիմնադիր Յովհաննէս Լազարեանի մահվան հարիւրամեայ տարեդարձի առիթով, ուր առաջարկվում է, որ Լազարեան ճեմարանը՝ ի պատիւ այդ նշանաւոր տարեդարձի, բաց անէ իր արխիվը եւ հրատարակէ Լազարեանների այն թղթերը, որոնք այժմ պահվում են այդ հիմնարկութեան մէջ։

Այս մասին աւելորդ չեմ համարում հաղորդել, որ դեռ ներկայ 1901 թ. յունվար ամսին՝ տողերիս գրողը դիմել է Լազարեան ճեմարանի մասնագիտական դասարանների (լիկէօնի) ուսուցչապետների խորհրդին մի ծանուցագրով, որով առաջարկում էր՝ նկատի առնելով առաջիկայ հոկտեմբերին ճեմարանիս հիմնադիր անմոռանալի Յովհաննէս Լազարեանի մահվան հարիւրամեակի լրանալը, որպէս եւ բուն ճեմարանի հարիւրամեայ գոյութեան մօտենալը, —վաղօրօք հոգ տանել հրատարակելու հատոր-հատոր մի քանի տարվայ ընթացքում ճեմարանում պահվող Լազարեանների հարուստ դիւանը. որ հարիւր տասնուհինգ ծրարից («Дѣло») է բաղկացած, «Դիւան Լազարեան տոհմի» վերնագրով, եւ դրա համար դիմել ճեմարանի պատուոյ հոգաբարձու եւ Լազարեան տոհմի ներկայացուցիչ իշխան Ս. Աբամելիք-Լազարեանին՝ եթէ հնար է, անհրաժեշտ նիւթական նպաստ յատկացնելու այդ ընդարձակ եւ կարեւոր ձեռնարկութեան համար։

Խորհուրդը՝ ընդունելով իմ առաջարկս, որոշեց խնդրել ճեմարանի վերատեսուչ պրօֆէսօր Վս. Միլլէրին դիմել իմ կազմած ծանուցագրով իշխան Աբամելիք-Լազարեանին, որը միանգամայն համակրելով մեր մտադրութեանը եւ յանձն առնելով կարեւոր ծախքերը հոգալու՝ առ այժմ առաջարկեց խորհրդին. նախ այդ ձեռնարկութեան համար ընտրել մի յանձնաժողով ուսուցչապետներից եւ երկրորդ՝ այլ եւ այլ լեզուներով գրված նիւթերի բովանդակութիւնը եւ ծաւալը պարզելու համար ն ա խ ա պ է ս մանրամասն ցուցակագրել բոլոր թղթերը, ապա թէ հոգ տանել տպագրութեան մասին, որի ձեւը եւ եղանակը յետոյ կորոշվի։

Խորհուրդը իր՝ մայիսի 24-ին ունեցած նիստում վճռեց ընտրել մի յանձնաժողով, որը կազմում են. ճեմարանի վերատեսուչ Վս. Միլլէր, տեսուչ Գր. Խալաթեանց, պրօֆէսօր Կրիմսկիյ, քարտուղար խորհրդի դօցէնտ Ա. Խախանով եւ մատենապետ Մ. Աթայա։ Նոյն յանձնաժողովի պատապմունքներին մասնակցելու հրաւիրված է եւ Լազարեան գիմնազիօնական բաժնի ուսուցիչ՝ Խ. Յովհաննիսեան։

Ահաւասիկ ինչ որ ձեռնհաս եմ առ այժմ հաղորդելու. մնացեալը ապագայի խնդիր է։

Պրօֆէսօր Գր. Խալաթեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մայրաքաղաքի լրագիրներում տպված է, որ չորեքչաբթի, յունիսի 13-ին, բաղդ ունեցաւ ներկայանալու Նորին Կայսերական Մեծութեան Թագաւոր Կայսրին Կովկասի կառավարչապետ գեներալ-ադիւտանտ իշխան Գ. Ս. Գօլիցին։

—

Թիֆլիսի նոր կազմված թատրօնական ընկերութեան վարչութիւնը արդէն սկսել է բանակցութիւններ վարել դերասանների հետ։ Ցանկալի է, որ խմբից դուրս չը մնայ ոչ մի արժանաւոր դերասան, բայց դերասանները իրանք էլ պէտք է նպաստեն այդ բանին, չափազանց մեծ պահանջներ չանելով։ Եթէ առաջին տարին Թիֆլիսի ընկերութիւնը մեծ վնասներ ունենայ, թատրօնական գործը նորից մոռացութեան կը տրվի Թիֆլիսում, որից ամենից չատ վնասվողները իրանք դերասանները կը լինեն։ Բագուն էլ երեւի այլ եւս չէ կարող դիմանալ մեծ վնասների։ Ի դէպ, մեզ հաղորդում են, որ Թիֆլիսի եւ Բագուի թատրօնական ընկերութիւնները միասին են պայման կապում դերասանների հետ, որ նրանք սէզօնի մի մասը, այն է՝ սեպտեմբեր, հոկտեմբեր եւ նոյեմբեր ամիսները, Թիֆլիսում խաղան, իսկ մնացած ամիսները՝ Բագւում։

—

Մենք հաղորդել էինք, որ Երեւանի թեմական դպրոցի վարչութիւնը պ. Աւետիս Ահարոնեանին հրաւիրել էր հայոց պատմութեան եւ գրականութեան ուսուցիչ։ Մեզ այժմ հաստատ աղբիւրից հաղորդում են, որ պ. Ահարոնեան տուել է իր համաձայնութիւնը։

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ դատական բարձր չրջաններում այժմ հերթական է դարձել թոյլ տալ կանանց երդուեալ դատաւոր լինել։

—

«Нов. Обозр.» լրագրին Բագուից գրում են, որ ներքին գործերի մինիստրը թոյլ է տուել Բագուի նահանգապետին՝ բանուորներին ձրի տոմսակներ տալ Բագուից մինչեւ իրանց ցանկացած տեղը։ Բազմաթիւ բանուորներ գնում են Սիբիր՝ այնտեղի երկաթուղու վրա բանելու։

—

Յունաց թագաւորը ռուսաց «Новости» լրագրի խմբագիր Նոտովիչին չնորհել է Փ ր կ չ ի կ օ մ ա ն դ օ ր ա կ ա ն խ ա չ։

—

Նոր կազմված Թատերասէրների փոքրիկ ընկերութիւնը, կիրակի, յունիսի 17-ին, տուեց իր չորրորդ ներկայացումը ամառային ժողովարանի դահլիճում։ Խաղացին Թուրեանի «Դօն-Գրիգորիօ» կօմէդիան։ Չը նայելով, որ թատրօնական դահլիճում ժողովուրդ քիչ կար, դերասանները առանց յուսահատվելու խաղը աջող տարան։ Կանանց դերերի մէջ չատ լաւ էին՝ օր. Գուլազեան—(Ջիլդա) եւ տիկին Ազնիւ՝ պառաւ աղախնի դերում։ Տղամարդկանց դերերում բաւարար էր Անդրանիկ (Փիթիթթօ) դերում, իսկ Դօն-Գրիգորիօի դերը

բում մի քանի ընդհանուր դիտողութիւններ անել, որոնք առաւել լոյս կարող են սփռել վերոյիշեալ բաժանմունքների վրա։

Ներկայ ցուցահանդէսը ամենից մեծը եւ բազմակողմանին է՝ թէ մեքենաների քանակութեան ու կատարելագործութեան, թէ առհասարակ զանազան տեսակ գործիքների պէսպիսութեան կողմից։ Մինչդեռ 1894 թ. Բերլինում եւ 1900 թ. Պօզնանում բոլոր տեսակ գործիքների թիւը 5000 իր միայն, Հալլէում այժմ 6546-ի է հասել։ Գիւղատնտեսութեան օժանդակ ճիւղը, մեքենական արդիւնաբերութիւնն ուրեմն մարդկային աշխատանքը յետ մղելով՝ ինքը գլխաւոր տեղն է բռնել։ Թէեւ ցուցահանդէսի մեծ մասը, որպէս նկատում է ընթերցողը, մեքենաներն ու զանազան տեսակ գործիքներն են բռնել, բայց եւ այնպէս կենդանաբուծական մասը չատ հետաքրքրական եւ աչքի ընկնող է։ Ընկերութեան անդամների թիւը հետզհետէ աւելացել է. օրինակ անցեալ տարի ընկերութիւնն ունեցել է 12,408 անդամ, իսկ այս տարի 12,647։ Զուտ արդիւնք ունեցել է 122,223 մարկ (մօտ 60,000 րուբլի), որ համեմատաբար քիչ է, որովհետեւ Պօզնանի ցուցահանդէսում 85,697 մարկ վնաս է կրել, այնպէս որ այս վնասը ծածկել է գլխաւորապէս այն բաժանմունքը, որ հողը պարարտացնելու միջոցները, նիւթեր է մատակարարում։

Ցուցահանդէսը զետեղված էր քաղաքիս արուարձան մասում, մի բաւական ընդարձակ բաց տարածութեան վրա, որ մօտ 3/4 քառակուսի կիլոմէտր (467 սաժ.) տեղ է բռնում։ Բացի ցուցահանված բազմապիսի գործիքներից—իրեղէններից, մեքենաներից եւ գիւղատնտեսական զանազան ճիւղերում անհրաժեշտ պարագաներից, ժողովրդի յարմարութեան համար ճաշարաններ, գարեջրատներ են շինված։ Բացի դրանից, ուսանողներին մեծ զիջումն է արված, այնպէս որ 3 մարկ արժեցող տոմսակով 6 օր չարունակ կարելի է ցուցահանդէսը դիտել, մինչդեռ ամեն անգամ 2 մարկ պէտք էր վճարել։

Մտնում ես ցուցահանդէս։ Ահա առաջդ փռված են հազարաւոր մեքենաներ, գործիքներ՝ վարելու, հնձելու, կալսելու, աղալու, հնձածը կիտելու, կապելու, դիզելու եւ այլն եւ այլն։ Ահա առաջդ դրած է մի չոգեշարժ հոկայ գութան՝ 14 խոփ ունեցող, որոնցից 7-ը մէկ կողմն են, 7-ը միւս կողմը, չեղապէս իրար ետեւից կարգով յարմարեցրած՝ ի հարկէ ամեն մէկն իր նոյնպէս դասաւորված ձեւիչով։ Շոգեշարժ գութանը երբ սկսում է իր գործունէութիւնը, վարում են միմիայն 7 խոփերը, մինչեւ այսպէս ասած ցելի միւս ծայրը, այնուհետեւ իջնում են միւս եօթը՝ եւ մեքենան յետ է դառնում, առանց ժամանակ կորցնելու ու սկսում են վարել չը վարած խոփերը։ Եւ այսպէս, մի քանի ժամում, մի մեքենայ կատարում է մի թեթեւ աշխատանք, որի համար մեր նահապետական մաճկալները, իրանց հսկայական գութաններով, 12 լուծ եզ ու գոմէշով, 8—9 մարդով, իրար գլուխ ջարդելով, «հէր ու մէր» հայհոյելով մի քանի օրում հազիւ հազ են վերջացնում, ուժասպառ, արիւն քրտինք թափելով։

Այս բոլորը այնքան էլ աչքի ընկնող չէ դուցէ։ Ռուսաստանում էլ կան հնձելու, կալսելու, հնձածը կապելու, հատիկները քարերից ջոկելու զանազան ու բազմապիսի գործիքներ ու մեքենաներ, բայց միանգամայն հետաքրքրական եւ նորութիւն է ս պ ի ր տ ո ւ ս ի (սպիրտի) բազմակողմանի գործադրութիւնը եւ յարմարեցումն տնայնագործութեան եւ արուեստի մէջ։ Ահա փռված են զանազան գործիքներ եւ ամանեղէններ՝ տապակելու, թխելու, եփելու փոքր ծաւալով՝ խոհանոցների եւ հարսանիքների համար յարմարեցրած, խողովակներով, կանոնաւոր, կատարեալ, միանգամայն հեշտ ու յարմար կերպարանք տուած։ Իսկ այս բոլորին չարժման մէջ ձգողը, գործունէութեան մէջ դնողը ս պ ի ր տ ն է։ Բացի եփելու եւ թխելու աղբիւր լինելուց, ս պ ի ր տը ծառայում է այժմ իբրեւ աղբիւր լուսաւորութեան։ Երկու ընդարձակ խաւար սենեակներում այցելուն կարող է պարզապէս տեսնել, թէ ինչպէս օրը ցերեկով գազի ամենախիստ լոյսը նսեմանում է սպիրտի լոյսի դէմ։ Ամենից հետաքրքրականն է նաեւ, որ անցեալ տարվանից դէսը սպիրտը ույժ առաջացնելու անսպառ աղբիւր է դարձել եւ զարմանալի յարմարեցումներ ստացել։ Ցուցահանդէսում դրված մ օ տ օ ր ն ե ր ը (չարժիչ), լ օ կ օ մ օ բ ի լ ն ե ր ը եւ ա ւ տ օ մ օ բ ի լ ն ե ր ը ամենագեղեցիկ եւ համոզեցուցիչ վկաներն են, որ սպիրտը իբրեւ արդիւնաբերող նիւթ, ույժ առաջացնելու զարմանալի յարմարութիւններ է տալիս եւ մեքենաների մէջ գործադրութիւն գտնում։

Շատ հետաքրքրական են նաեւ չոգեշարժ կալսիչ մեքենաները։ Մեքենան այնպէս է կազմակերպված, որ հասկերը կարատելուց, հատիկները զտելուց յետոյ, ծղօտը մի առանձին մամուլի տակ իրար հաւաքվելուց յետոյ նորից կարող է մանրանալ եւ առանձին տոպրակներում ածվել եւ անասուններին իբրեւ կերակուր ծառայել։ Մեքենան բաւական մեծ է եւ օրական մօտ 1500 պուդ դ"րման է տալիս։

Աւելորդ եմ համարում մի առ մի թուել երկրագործութեան եւ գիւղատնտեսութեան զանազան ճիւղերում գործադրվող բազմատեսակ գործիքները, գութանները, արօրները, հացհատիկները, քարից եւ այլ տեսակ խառնուրդներից զտող մեքենաները եւ որոնք մեր մէջ էլ արդէն հետզհետէ գործադրութիւն են ստացել, թէեւ ի հարկէ դուցէ ոչ այնպէս կատարելագործված եւ յարմար ձեւով, ինչպէս Գերմանիայում։

Ի. Խանաձորեան

որ խաղում էր պ. Պարոն-Սարգսեան, բաւական լաւ էր։ Մնացած սիրողները փչացրին իրանց դերերը։ Հետեւեալ ներկայացումը տեղի կունենայ կիրակի, յունիսի 24-ին։ Խաղալու են Ա. Քիչմիչեանի «Օրիորդ Բէրոյեան» կոմէդիան։

—

Մոսկվայի լրագիրների ասելով, այնտեղ սաստիկ չոքեր է անում վերջին ժամանակներս։ Շատ դէպքեր են եղել, երբ ձիերին արեւը տուել է։ Այդ բանից ձիերին ազատ պահելու համար՝ այժմ սկսել են սառուցով պատել նրանց, նաչատիրի սպիրտ տալ հոտ քաշելու եւ ջրով խմելու։

—

«Русск. Вѣд.» լրագիրը հաղորդում է, որ այս օրերս մամուլի տակից դուրս եկաւ մոսկվացիների մի խմբի ձեռքով հրատարակած գրականական-գեղարուեստական ժողովածու «Օգնութիւն անբերրիութիւնից վնասված հրէաներին» վերնագրով։ Ժողովածուին մասնակցող գրողների թւում հանդիպում են շատ խոշոր անուններ թէ արեւմտեան եւրոպական, եւ թէ ռուսաց գրականական աշխարհից. է. Զոլա, Բրանդէս, Նորդաու, ակադէմիկոս Եանժուլ, պրոֆէսորներ Զուպրով, Բուզէսկուլ, Չիչերին, Տիմիրեազէվ, Մ. Կովալէվսկի, Նովգորոդցէվ, Սէչէնով, Ս. Բուլգակով, Գէրիէ, Սաորոժէնկո, Միչչէնկո եւ ուրիշները։ Ժողովածուի բէլէտրիստական գրուածքները պատկանում են պ.պ. Կորոլէնկոին, Գարինին, Մէլշինին, Վերեսաեվին, Գորկիին եւ ուրիշներին։ Ժողովածուի գեղարուեստական բաժնին մասնակցում են՝ պ.պ. Րէպին, Սէրով, Պոլենով, Լէվիտան, Պաստէրնակ, Արխիպով, Իվանով, Պերեպլեոտչիկով։

—

Ֆինանսների մինիստրութիւնը, ինչպէս հաղորդում են լրագիրները, հաստատել է Երեւանի փոխադարձ կրէդիտի ընկերութեան կանոնադրութիւնը։

—

Շարաթ, յունիսի 16-ին, Ծովեանեանների բաղնիսների կապալառու Թուրք Կորչիբաչէվ իր բնակարանում գտնվեց կողոպտված եւ գլուխը կտրած։ Մարդասպանը, ասում են, մի անչափահաս տղայ է, որ չէ բռնված։

—

Օդէսայի համալսարանի բժշկական ֆակուլտէտը այն կարծիքը յայտնեց, որ կարելի է րէալիստներին համալսարաններն ընդունել՝ լրացուցիչ քննութիւն պահանջելով լատիներէն լեզուից։

—

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալ նկատողութիւնը. «Մշակի» 121 համարում Ալէքսանդրոպոլի քաղաքային վարչութեան քառամեակի առիթով թղթակցութիւնը ի միջի այլոց խօսում է քաղաքի սպանդանոցի մասին—իբրեւ վարչութեան խոշոր գործերից մէկի մասին առողջապահական տեսակէտից։ Ճշմարիտ է, սպանդանոցը շինված է քաղաքից հեռու եւ համապատասխան է առողջապահական պահանջներին միայն Ալէքսանդրոպոլի համար։ Բայց այն հակառողջապահական եւ մինչեւ անգամ վտանգաւոր հանգամանքը աչքի առաջ չունի քաղաքային վարչութիւնը, որ մսագործները մորթվող անասունների աղիքները եւ ուրիշ մնացորդները թափում են այն առուն, որտեղից ջուր են վերցնում խմելու եւ կերակրի համար Նոր-Ղարաքիլիսա եւ Դահառլու գիւղերը. այս առուն թափվում է Արփաչայը։ Թէ անցեալ եւ թէ այս տարի Դահառլի գիւղում եղած ժամանակ ես ինքս տեսել եմ հոտած եւ ուռած աղիքները ջուրը տանելիս։ Տարաբաղդաբար, այս գիւղերը չունեն աղբիւրներ, իսկ այս ապականված առուի ջուրը միանգամայն անտանելի է խեղճ գիւղացիների համար։ Անկասկած, այս ապականված ջրի գործածութիւնից է, որ Դահառլի գիւղում վերջին 2—3 տարում չը տեսնված հիւանդութիւններ են երեւում եւ շատ հաւանական ու բնական է, որ այդքան կեղտոտութիւններ պարունակող ջուրը հեչտութեամբ կարող է առեղծել զանազան հիւանդութիւններ։ Պէտք է յիշեցնել Ալէքսանդրոպոլի քաղաքային վարչութեանը, որ նրա երկրորդ քառամեակի առաջին գործը եւ պարտականութիւնը այս պէտք է լինի, որ այսուհետեւ մորթվող անասունների անմաքրութիւնները չը թափվէին այդ առուի մէջ եւ չը վարակէին խեղճ գիւղացիների խմած ջուրը, որոնց առողջապահական վիճակը առանց այդ էլ ցաւալի դրութեան մէջ է, այլ թափվէին այդ անմաքրութիւնները առանձին փորած փոսերի մէջ։ Այս դէպքում միայն կարելի կը լինի Ալէքսանդրոպոլի սպանդանոցը հաշւել վարչութեան առողջապահական գործերից մէկը, իսկ մինչեւ այժմ սպանդանոցը եղել է լոկ միայն քաղաքի համար առողջապահական մի գործ, իսկ Նոր Ղարաքիլիսայի, մեզ՝ դահառլիցիներիս համար մի վարակիչ եւ վնասակար գործ։ Չէ որ գիւղացիք էլ Աստուծու ստեղծվածներ են։ Այս առուն թափվում է, ինչպէս վերը ասացինք, Արփաչայը, որտեղից ջուր են վերցնում մի քանի գիւղեր խմելու համար։ Խեղճ գիւղացիք, տաւարը չաղացնում, լաւ պահում են նրա համար, որ քաղաքացիք մորթեն, միսը անուշ անեն, իսկ մնացած կեղտոտութիւնները չպրտեն իրանց խմած ջրի մէջ»։

—

ՍՂՆԱԽԻՑ մեզ գրում են. «Հանրակառքեր կողոպտող աւազակները չտրունակում են իրանց յանդուգն աւազակութիւնները, յայտնվելով գաւառի զանազան մասերում։ Յունիսի 8-ին աւազակները կողոպտել են երկու ֆուրգոն Սարթաճալա գերմանական կոլոնիայի մօտ։ Մի ուրիշ տեղ աւազակները խլել են մի խումբ մշակներից 250 ր., նրանց բանւորավարձը։ Շարաթ գիշերը աւազակները իջել են Անագա գիւղի ձորով եւ լաստով անցել են մեր Ալազան գետը. լաստապանը յայտնում է այս մասին ոստիկանութեան, աւելացնելով, որ ինքը ստիպված էր անցկացրել նրանց գետի միւս ափը, որովհետեւ աւազակները սպառնացել են նրան կեանքից զրկել։ Գիւղի մօտով գնալիս՝ դաշտային պահապանները անաջող հրացաններ են արձակում աւազակների վրա։ Անցնելով գետը, աւազակները անյայտանում են Ճիրաուրի անտառում։ Նրանց գտնելու համար ուղեւորվում է գաւառամասի պրիստավը չափարներով։ Երէկ կօնդուկտօրները լուր բերեցին, որ երեքշաբթի գիշերը աւազակները Ազանբուրի կոլոնիայում յարձակվում են մի հարուստ մալականի տան վրա, բայց բնակիչները աղմուկ են բարձրացնում ու աւազակներին փախցնում։ Լակբէի մօտ երկու սայլապանից խլել են 12 րուբլի»։

—

ՇՈՒՇՈՒՑ մեզ գրում են. «Յունիսի 7-ին հողին յանձնեցին մի 13 տարեկան երեխայի, քաղաքային դպրոցի աշակերտ՝ Արմենակ Պետրոսեանցի մարմինը. նա անզգուշութեամբ պարպել էր ատրճանակը իր սրտում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Թաւրիզ, յունիսի 4-ին

Սալմաստի կաթոլիկ միսիօնարութիւնից Թաւրիզ են հասել մի եպիսկոպոս եւ երկու քահանաներ՝ այստեղ «ուղղափառութիւնը» տարածելու նպատակով։ Եկեղեցի չունենալու պատճառով առ այժմ իրանց սեփական տան մի սենեակումն են կիրակիները պատարագ մատուցանում։ Ըստ միսիօնարական սովորութեան, նպատակին աւելի հեշտ եւ շուտ իրագործելու համար, սրանք էլ, ինչպէս ասում են, եկող ուսումնական տարվանից դպրոց են բաց անելու։ Ի նկատի առնելով ֆրանսերէն լեզուի պահանջը եւ նրանց այդ լեզուի մէջ ունեցած հմտութիւնը, հաւանական է, որ շատերը կաշակերտեն, բայց սրաօրդութեան աջողութիւնը կասկածելի է, քանի որ աչքի առաջ ունենք 20—25 տարի այստեղ գոյութիւն ունեցող բողոքական միսիօնարութիւնը, որը այդքան երկար ժամանակամիջոցում իր փայլուն ոսկիներով եւ հազար ու մի միջոցներով հազիւ մէկ կամ երկու ընտանիք է կարողացել գրաւել... Այդ անաջողութիւնից գուցէ վհատած, անցեալ տարի լուր էր պտտում, թէ բողոքական միսիօնարները Թաւրիզի իրանց գործունէութեան վերջ են տալիս։ Ուղիղ էր այդ լուրը թէ սխալ, չը գիտեմ, միայն նա մինչեւ այժմ էլ կայ, թէեւ իր գործունէութիւնը սահմանափակել է, ինչպէս ինքն է ասում, պարսիկների մէջ։ Գործունէութեան սահմանափակումը ճիշդ է, բայց միայն պարսիկների մէջ քարոզութիւնը՝ դժուար հաւատալի...

Բողոքական միսիօնարութեան տուած օգուտն այն է, որ գաւառների եւ տեղացի աղքատ դասակարգի զաւակներին ձրիաբար գիշերօթիկ ընդունելով՝ ուսում է տուել, բայց մի այնպիսի ուսում, ուր բողոքականութեան ոգին տիրապետում է մինչ այն աստիճան, որ նրանց դպրոցն աւարտողները համարեա թէ անջատվում են իրանց ոչ-դաւանակից եղբայրներից։ Օրինակ, Թաւրիզում դրանցից կայ մի խումբ, որ հպարտացած այն չնչին պատճառով, որ ուսել է «օտար» դպրոցում, որ գիտէ անգլիերէն մի քանի բառեր, օլիմպիական բարձրութիւնից է նայում իր ոչ-դաւանակիցների վրա, հպարտութեամբ հեռու է քաշվում նրանցից՝ իրան անպայման բարձր կարծելով... Այդ վարմունքը, ի հարկէ, միայն արհամարհանք է զարթեցնում, որովհետեւ հաստատ կարելի է ասել, որ «Արամեան» եւ «Հայկազեան» դպրոցներ աւարտողները թէ իրանց գիտութեամբ ու գաղափարներով անհամեմատ նրանցից շատ բարձր են, հէնց այն հասարակ պատճառով, որ նրանց ուսումը հիմնված չէ եղել շատ սահմանափակ, կրօնական գաղափարի վրա, եւ որ նրանց դըպրոցն աշխատել է միայն ժամանակի կրթութիւն տալ առանց յետին նպատակի, ինչ որ ունի բողոքականների դպրոցը...

Ներկայ դարում, երբ տարբեր ցեղի, տարբեր դաւանութեան պատկանող ազգերը միմեանց եղբայրութեան ձեռք են մեկնում, մենք՝ մի եւ նոյն ազգի որդիքս, դաւանական ողորմելի եւ անմիտ պատճառներով պիտի անջատվենք միմեանցից...

Դարրօ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—«Aurore» լրագրի գլխաւոր թղթակից Է. Վօգան հանրապետական կուսակցութեան ուշադրութիւնն է դարձնում այն փաստի վրա, որ կղերականները մեծ ջանքեր են գործ դընում եւ ոչինչ ծախսեր չեն խնայում՝ մի չարք լրագիրներ ձեռք բերելու համար, որոնք պէտք է պաշտպանեն միաբանութիւնների գործը Ֆրանսիայում։ Բացի մի քանի կղերական լրագիրներից, կղերականները ձեռք բերին մի չարք լրագիրներ, որոնք իրանց բաժանորդների թւով եւ ազդեցութեամբ մեծ ույժ են ներկայացնում հանրապետութեան թշնամիների ձեռքում։ Կղերականութիւնը պաշտպանող լրագիրների թւին պատկանում են՝ «Intransigeant», «Petit Journal», «Eclair», Echo de Paris». բայց կղերականները դրանով չեն բաւականանում եւ դիտաւորութիւն ունեն ձեռք բերել «Français», «Figaro» եւ «Matin» լրագիրները։

—«Daily News»-ի Բեռլինի թղթակիցը հաղորդում է, որ Ռուսաստանը սաստիկ դիմադրութիւն ցոյց տուեց Բաղդադի երկաթուղու այն նախագծին, որ առաջարկել էին ֆրանսիական եւ գերմանական ֆինանսական սինդիկատները։ Այդ դիմադրութեան շնորհիւ էր, որ Բ. Դուռը մերժեց նախագիծը։ Ռուսաստանի դիմադրութիւնը կոտրելու համար վերոյիշեալ սինդիկատները,—ասում է թղթակիցը,—առաջարկեցին իբր թէ ռուս դրամատէրերին միանալ իրանց հետ։ Ռուս դրամատէրերը ընդունեցին այդ առաջարկութիւնը։ Նախագիծը այժմ քննում է Բ. Դուռը։

—«Morning Post» լրագիրը ուշադրութիւն է դարձնում գերմանական նաւատորմի զօրեղանալու վրա եւ ասում է, որ անգլիական կառավարութիւնը պէտք է հոգ տանէ, որպէսզի կարողանայ պահպանել ծովային առաջին պետութեան դիրքը։

—«Berliner Tageblatt» լրագրի Կ. Պոլսի թղթակիցը գրում է. «Ալբանիայի հիւսիս-արեւմտեան շրջաններում նորից անկարգութիւններ տեղի ունե[illegible] պատճառով ձերբակալվեցին [illegible] պարագլուխներ։ Այդ [illegible] գործվում են Գօղիս-փա[illegible] եւ Նակի-փաշա, որոնք մեծ ազդեցութիւն [illegible] վայելում։ Նրանց մեղադրում են այն բա[illegible]ւմ, որ նրանք այն լիգայի առաջնորդներն են, որը կազմակերպված է Ալբանիայի անկախութեան համար կռւելու նպատակով։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

16 յունիսի

ԲԵՌԼԻՆ։ Մրցող աւտոմօբիլիստներից առաջինը հասաւ Ֆուրնիէ առաւօտեան 11 ժամ 38 րօպէին. նրան հիացմունքով դիմաւորեց խիտ ամբոխը։

ՀԱՆՆՕՎԷՐ։ Աւտոմօբիլը Դեգրէի ղեկավարութեամբ Գօսսարտի մօտ դիպաւ ծառին. Դէգրէ եւ նրա ուղեկիցը դուրս ընկան. Դէգրէ թեթեւ վիրաւորվեց, ուղեկիցը—շատ ծանր։ Դժբաղդութիւնը պատահեց թանձր թօզի պատճառով, որ բարձրացել էր դրանից առաջ անցած աւտօմօբիլից եւ խանգարում էր տեսնել ճանապարհը։

ԼԷՅՊՑԻԳ։ Բանկիր Կրօման անձնասպանութիւն գործեց։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Սուլթանը ունկնդրութեան ընդունեց սերբիական դեսպանին։ Լուրերին նայելով, սուլթանը հաղորդեց նրան, թէ հրամայել է սահմանագլխի վրա գտնված իշխանութիւններին ընդհարումների առաջն առնել եւ խնդրեց, որ սերբիական կառավարութեան կողմից էլ նոյնանման հրաման արձակվի։ Դեսպանը շօշափեց սերբիական միտրոպոլիտ Ֆիրմիլիանին հաստատելու հարցը։ Սուլթանը պատասխանեց, որ բօլէն դրա համար անյարմար է։—Սուլթանը, ընդունելով յունական դեսպանին, իր գոհունակութիւնը յայտնեց կարգը եւ բարի յարաբերութիւնները երկու կողմերի մէջ պահպանելու առիթով եւ շնորհեց դեսպանին Օսմանիէի առաջին աստիճանի ադամանդազարդ շքանշանը։

ՍՕՖԻԱ։ Ժողովն ընդունեց զինւորական բիւջէտը եւ պետական պարտքերի բիւջէտը։ Մինիստր-նախագահը պատասխանեց արեւելեան-ռումէլիական հարկի վերաբերեալ հարցին, թէ իր ժամանակ մտադրութիւն կար հանել նրան բիւջէտից, բայց հարկի վճարումը նախատեսված է փոխառութեան վերաբերեալ դաշնագիրներում։

ԲԵՌԼԻՆ։ Յունիսի 21-ից պրուսական-հեսսէնեան ճանապարհների վրա բոլոր տոմսակները յետ դարձնելու իրաւունքով 45 օր ույժ կունենան սովորական գնով։

ԿԱՊՇՏԱԴՏ։ Հարիւր բօէրներ յունիսի 13-ին յարձակվեցին Բիսիէսպորտ կայարանի վրա, Վիկտորիա-Վեստից աւելի հարաւ, կողոպտեցին ապրանքատար գնացքները եւ դուրս արեցին պահապաններին։ Երկաթուղիական պահակախումբը Գօնինէնկլօֆում յարձակման ենթարկվեց։

ՄԻԴԴԼԲՈՒՐԳ։ Չորս ժամ տեւող կռիւ տեղի ունեցաւ Տարկաստադի մօտ 150 մարդուց բաղկացած բօէրական զօրաբաժնի հետ. անգլիացիները հալածեցին եւ փախցրին բօէրներին դէպի հիւսիս։

ԲԵՌԼԻՆ։ Այստեղ հասաւ կորէական դեսպան Չէլ-Խուն։

17 յունիսի

ՑԱՐԻՑԻՆ։ Փայտեայ նաւահանգիստների, կարաւանի եւ պահեստների հրդեհը դադարեց։ Կրակը աւերմունքներ էր գործում եօթ վերստ տարածութեան վրա։ Այրվեցին փայտի ահագին պահեստներ եւ Մակսիմօվի երեք փայտէ սղոցարանները, այրվեց նոյնպէս Սլէսարէվի մէկ փայտէ սղոցարանը, 24 նաւեր եւ 9 առագաստանաւեր։ Ջրի վրա բոցավառվող նաւերից այրվեց Եչկանիս գիւղը երեք հարիւր տներով, Կուպօրօսնօե գիւղը այրվեց։ Այրվեցին նոյնպէս հինգ վերստ տարածութեամբ ճանապարհներ եւ 28 վագօններ։ Նաւերի վրա այրվեցին եւ խեղդվեցին ութ բանւորներ եւ փայտ արդիւնաբերող Դրուժինին. երկու մարդ եւս այրուածներ են ստացել։ Վնասը վեց միլիօն է։ Հրդեհի պատճառը յայտնի չէ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հակաժանտախտային յանձնաժողովից յայտարարվում է, որ Պօրտ-Սաիդը ժանտախտի կողմից անբարեյոյս է համարվում։

ԼՕՆԴՕՆ։ Կիտչենէր հեռագրում է Պրէտօրիայից. «Բօէրները յունիսի 13-ին յարձակումն գործեցին Պրուսգրայտի մօտ՝ երկու բլօկհաուզի վրա դէլագօայեան ճանապարհի մօտ. երեւաց զրահապատ գնացքը եւ քշեց բօէրներին։ Չորս սպանված բօէրներ տեղի վրա մնացին, քսան սպանվածներին տարան բօէրները։ Անգլիացիները գրաւեցին 23 ձի եւ մի քանի սայլեր։ Անգլիացիների կորուստները՝ չորս թեթեւ վիրաւորվածներ։ Ֆէլդկօրնէտ Դէպրիէ անձնատուր եղաւ Պիտէրսբուրգում 24 բօէրների հետ»։

ՑԷՏԻՆԻԷ։ Ինչպէս հաղորդում են, մահմեդականները յարձակվեցին քրիստոնեաների վրա Գուսինիի շրջականերում. եօթ քրիստոնեաներ սպանված են, մի քանիսները վիրաւորված։ Քրիստոնեաների մէջ յուզմունք եւ երկիւղ է տիրում։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յունիսի 21-ին Բարձրագոյն ներկայութեամբ Ցարսկօե-Սելօում տեղի կունենայ Նորին Մեծութեան կիրասիրների գնդի եկեղեցական զօրահանդէս գնդի տօնի առիթով։

18 յունիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Յունիսի 17-ին Պետէրհօֆի Մեծ պալատի եկեղեցում տեղի ունեցաւ Բարձր Նորածին Մեծ Իշխանուհի Անաստասիա Նիկոլաեւնայի ս. մկրտութիւնը։

Յունիսի 17-ին, Մեծ Իշխանուհի Անաստասիա Նիկոլաեւնայի ս. մկրտութեան առիթով, Պետերհօֆը եւ Պետերբուրգը զարդարվեցին դրօշակներով. երեկոյեան լուսավառութիւն կար։

Պետերհօֆեան պալատում կայացած ընտանեկան ճաշը վերջացնելուց յետոյ Թագաւոր Կայսրը յանձնեց Մէկլէնբուրգ-Շվէրինեան մեծ դքսին ս. Անդրէյ Նախակոչի շքանշանի նշանները։

ԵՕԿՕՀԱՄԱ։ Այստեղի լրագիրների սէուլեան

Թղթակիցները բոլորն էլ այն կարծիքի են, որ վերջին անկարգութիւնների սկզբնապատճառը ֆրանսիական միսիօնարները եւ նրանց քրիստոնեայ համախոհներն էին։ Սպասվում են էլի նոր անկարգութիւններ։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Բօկզիլ հեռագրում է, որ պրինց Ջուն, որը Գերմանիա ուղարկվող քաւիչ միսսիայի գլուխ է կանգնած, վերադառնալիս Ամէրիկայով կանցնի։

ՇԱՆԳՀԱՅ։ Մօրկիգ Տզէնգ Սիանֆուից հեռագիր ստացաւ, որի մէջ հաղորդվում է, որ այրի կայսրուհին յայտնեց մեծ խորհրդին, որ Պէկինի փոխարէն Չինաստանի մայրաքաղաքը կը լինի Կայֆօնգֆու քաղաքը, Չէնան նահանգում, իսկ Պէկին կայսրուհին չէ կամենում վերադառնալ, վախենալով, որ կարող է, չնորհիւ որ եւ է խորամանկութեան, գերի ընկնել։

ՊՐԱԳԱ։ Առաւօտեան, «սլավա Նազդար» բուռը աղաղակների ուղեկցութեամբ, բազէները հանդիսաւոր ընթացքով գնացին դէպի քաղաքային տունը՝ իրանց ողջոյնը յայտնելու համար։ Բուրգօմիստրը քաղաքի անունից շնորհակալութիւն յայտնեց եւ ցանկացաւ, որպէս զի մարմնամարզների իդէալները, այսինքն հաւասարութիւնը, եղբայրութիւնը եւ համաձայնութիւնը արմատանային Չեխիայի ամբողջ ազգաբնակութեան սրտի մէջ։ Բազէների դէպի քաղաքային տունը հանդիսաւոր գնալուց յետոյ տեղի ունեցաւ հիւրասիրութիւն, որի ժամանակ քաղաքագլուխը դիմեց ճառերով հիւրերին, որոնց ներկայացուցիչները իրանց համակրութիւնը յայտնեցին դէպի Պրագան եւ ամբողջ չէխական ժողովուրդը։ Տեղի ունեցան մարմնամարզական վարժութիւններ. առանձնապէս հաւանութիւն գտան լեհական եւ ֆրանսիական մարմնամարզները։

ԿԻԵՎ։ Անձրեւները մայիսի վերջում եւ յունիսի սկզբում աննպաստ ազդեցութիւն ունեցան աշնանացան բերքի վրա, աւելի պակաս—գարնանացանի վրա։ Շատ տեղերում հաճարը եւ ցորենը պառկեցին։ Վերջին օրերի շոգերը արագացրին հասունանալը։ Կիեվի նահանգի տեղերի մեծ մասում հունձը կը սկսվի սովորականից մէկ շաբաթ աւելի վաղ։ Ցորենի շուկաների տրամադրութիւնը հարաւ. արեւմտեան երկրում թոյլ է. տեղական ալիւրաղացները, նկատի ունենալով լաւ հունձը, գնումներ չեն կատարում, սպասելով գների իջնելուն։ Ցաճախակի անձրեւները ազդեցութիւն գործեցին խոտաքաղի եւ չոր խոտի հունձի վրա. տեղատարափ անձրեւները վնաս հասցրին բանջարանոցներին։ Պտուղների աննշան բերք է սպասվում՝ ծաղկելու ժամանակ սաստիկ ցրտերի եւ մեծ քամիների պատճառով։

ԲԵՐԼԻՆ։ Երէկոյեան բանկէտում ի պատիւ ֆրանսիական աւտօմօբօլիստների, առեւտրի մինիստր Մելլէր ճառ խօսեց, որի մէջ մատնացոյց արեց ֆրանս-գերմանական դաշնագրի յօդուածների վրա՝ աւելի նպաստաւոր պայմանների մէջ գտնվող պետութիւնների յարաբերութիւնները մասին եւ յայտնեց, որ Ֆրանսիայի եւ Գերմանիայի միջեւ գոյութիւն չունի մրցակցութիւն արդիւնաբերութեան շրջանում, որովհետեւ նրանք առ միշտ ձեռք են բերել աւելի նպաստաւոր հանգամանքների մէջ գտնվող պետութիւնների փոխադարձ իրաւունքները։ Արդիւնաբերութեան վերաբերմամբ Ֆրանսիայի եւ Գերմանիայի քաղաքականութիւնը համանըման է։

ՀԱԱԳԱ։ Այստեղ կազմակերպվեց միջնորդ դատարանը պրօպագանդա անելու համար միջազգային դաշնակցութեան նիդէրլանդիական խումբ։ Վիլիամ Ստէդ առաջարկեց խաղաղութեան բոլոր բարեկամների ընդհանուր կազմակերպութիւն՝ միջնորդ դատարանի հարցը առաջ տանելու նպատակով։ Մանաւանդ պէտք է կորտկանապէս բողոքել Անգլիայի վերաբերմունքի դէմ դէպի Տրանսվաալը. այժմ մանաւանդ բարեյաջող ժամանակ է դրա համար։

ՊՐԱԳԱ։ «Բազէների» տօնը չափազանց հանդիսաւոր է անցնում. ոգեւորութեամբ դիմաւորում էին ռուս եւ ֆրանսիացի հիւրերին. ժողովուրդը փորձեց ձիերին յետ անել կառքերից, բայց ոստիկանութիւնը արգելեց այդ բանը։ Հաւաքվել են 10,000 բազէներ, նրանց թւում առաջին անգամ 1000 աղջիկներ։ Լեհական բազէներ եկել են թւով 240։ Հրապարակական վարժութիւններին մասնակցում էին մի անգամից 6000 բազէներ։ Եղանակը հրաշալի է։

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱՆ

հրաւիրում է խմբի անդամներին, տիկիններին, օրիորդներին եւ պարոններին չնորհ բերել իր մօտ հինգշաբթի, յուլիսի 5-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին, առաջիկայ կովկասեան ցուցահանդէսին սեպտեմբերի 1-ից մինչեւ նոյեմբերի 1-ը երեսուն համերգ երգելու համար խումբ եւ ծրագիր կազմելու։ Ընդունվում են նոր անձինք եւս։ Тифлисъ, Мухранская улица, д. Мухранскаго. 1—5

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ իր առեանում ներկայ տարվայ յունիսի 22-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, նշանակված է աճուրդ կապալով տալու ճանապարհի յատակագծելու եւ քարելու գործը, սկսած Պետրո-Պավլօվսկայա կամուրջից մինչեւ սուր-վարակիչ հիւանդութիւնների բարակները, 2100 րուբլի գումարի։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները պայմանները կարող են տեսնել Վարչութեան շինարարական բաժնում, բոլոր լի օրերը, առաւօտեան ժամը 9-ից մինչեւ 2-ը։ 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ ներկայ տարվայ յունիսի 22-ին, ցերեկվայ ժամը 1-ին, իր ատեանում նշանակված է աճուրդ կապալով տալու համար Կուկիայի ուղղափառ գերեզմանատան ճանապարհը քարելու գործը, սկսած Անտօնօվսկայա փողոցի անկիւնից մինչեւ Եսրօսլաւսկի պերեուլօկ, 1240 քառ. սաժ. 4900 րուբլի գումարի։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները Վարչութեան շինարարական բաժնում, բոլոր լի օրերը, ցերեկվայ ժամի 9—2։ 2—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտարարում է, որ իր ատեանում, այս յունիս ամսի 23-ին, ցերեկվայ ժամի 1-ին, նշանակված է աճուրդ՝ Կախեթեան խճուղու եւ Լազարեվսկայա փողոցի կողքերը (обочина) նորից միապաղաղ քարելու գործը, 1100 քառ. սաժէն տարածութեամբ, 2750 ր. գումարի, կապալով տալու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանները Վարչութեան շինարարական բաժնում բոլոր լի օրերը, ցերեկվայ ժամի 9—2։ 2—3

Թիֆլիսի Կենտրոնական գրավաճառանոցում

ծախվում են հայերէն հետեւեալ գրքերը՝

ԾԱՏՈՒՐԵԱՆ Աղ., Գրչի հանաքներ, Մօսկվա, 1901 թ. գ. 50 կ.
ՏԷՐ-ՂԱԶԱՐԵԱՆ Բ., Տարաժամ պսակ, պօէմա, Թիֆլիս, 1901 թ. գ. 10 կ.
ԱՂԱԲԱԲԵԱՆ Ա., Հաւլաբարցոց մտաւոր կեանքը, Թիֆլ. 1901 թ. գ. 20 կ.
ՎԻՆՕԳՐԱԴՕՎ Պ., Դասագիրք ընդհանուր պատմութեան, մասն II. միջին դար—1 ր. եւ մասն III. Նոր դար—1 ր., թարգմանութեամբ Քարամեան Ն.—ի եւ ճոխացրած հայոց պատմութեան յաւելուածով, Բագու, 1901 թ.
ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎԵԱՆԻ աշխատասիրութիւնները (Վէրք Հայաստանի, Օվաննէս եւ այլն), հեղինակի պատկերով եւ տան նկարով, Մօսկ. անկազմ 1 ր., կաշեկազմ 1 րուբլի 40 կօպ.։
ՇԱՀԱԶԻԶ ԵՐՈՒԱՆԴ, Մկրտիչ էմին Ցովսէփեան, կենսագրական գրական տեսութիւն, Թիֆլ. գ. 60 կօպ.
ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ Մելք. եպիսկ. Պետրոս Շանշեանց, կենսագրութիւն, (պատկերով) Թիֆլ. գ. 50 կ.
ԱԴԱՄԵԱՆ ՊԵՏՐՈՍ, Շէքսպիր եւ իր Համլէտ ողբերգութեան աղբիւրն ու քննադատութիւնները, Թիֆլ. գ. 1 ր.
ՄԱՐԱՂԵԱՆ Տ. քահ., Յիսուս Քրիստոսի երկրաւոր կեանքը եւ վարդապետութիւնները։ Թիֆլ. գ. 1 ր.
ԳԷՈՐԳԵԱՆ Բ. վարդ. Խորենացին Խորենացով պէտք է հասկանալ. Վաղարշապատ գ. 50 կ.
ՏԷՐ-ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ Ն., Խաչատուր Աբովեան. կենսագրութիւն, Թիֆլ. գ. 60 կ.
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ Աղ., Տաղեր ու խաղեր, ժողոված երգերի ու պարերգերի, Ալէքս. գ. 60 կ.
ՆԱԽԱՇԵԱՆՑ Ցակ. քահ. Ձայնագրեալ տաղարան եկեղեցու սպասաւորների համար, Վաղարշապատ գ. 50 կ.
ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ, Սիրոյ ճարակք Տիրան եւ Արփենիկ, իրական կեանքից, Ալէքս. գ. 40 կօպ.։

Դիմել՝ Тифлисъ, Въ Центральную Книжную Торговлю. (ե. հ. չ.) 1—3

BATEAUX A VAPEUR FRANÇAIS N. PAQUET ET C-ie

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ եւ ԸՆԿ.

կանոնաւոր եւ ուղղակի նաւագնացութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկու շաբաթը մի անգամ.

եւ հակառակը՝ Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն եւ Պօլիս։ Մեկնում է Բաթումից՝ չորեքշաբթի 20 յունիսի (3 յուլիսի) շոգենաւ՝ ՄԻՆԳՐԵԼԻ, նաւապետ ԲՈՒԼ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, երկու շաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի օրերը, ժամը 4-ին կէսօրից յետոյ։

Բաթումից Պարիզ ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ տրվում են սովորականից պակաս գներով։

Ամիսը մի անգամ կանոնաւոր հաղորդակցութիւն Բաթումի եւ Անտվէրպէնի մէջ, ընդունելով ապրանքներ բոլոր հիւսիսային նաւահանգիստների համար։

Ապրանքների եւ ճանապարհորդների մասին հարկաւոր տեղեկութիւններ ստանալու համար թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան գործակատարներին՝

ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ—պ. Վիկտօր դ'Արնօին, Նաբերէժնայա։ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ—պ. Օ Գ. Բարեկենդանեանին, Սիօնի փող. Խօջափարուխովի եւ Մայսուրաձէի քարվանսարա։ ԲԱԳՈՒ—եղբ. Վ. եւ Ի. Մութաֆեանների, Նաբերէժնայա փողոց, տուն Կրասիլնիկեանի, № 27։ ՆՕՎՕՐՕՍԻՅՍԿ—Վլադիկաւկազի երկաթուղու առեւտրական գործակալութիւն (ե. հ. չ.) 17—20

(ա. 5, 26 յունի. 16 յուլ. 7)